

En god förvaltningsmodell i de bolag som fullgör statens specialuppdrag och i ägarstyrningen av dem

Ett bolag och dess organ bedriver corporate governance, och ägarna bedriver ägarstyrning, och dessa tillsammans utgör helheten för en god förvaltningsmodell. En god förvaltningsmodell är förutsättningen för en långsiktigt resultatrik och verkningsfull verksamhet hos bolagen.

I de bolag med statligt majoritetsägande som fullgör statens specialuppdrag har staten som ägare samhälleliga målsättningar. Bolagen har antingen ett visst uppdrag som staten har tilldelat dem, eller någon sådan dispens varigenom de inte fungerar primärt på kommersiella villkor och de styrs primärt med målsättningar för specialuppdraget. Ägarstyrningen av bolagen har uppdelats på sex sektorministerier och ett ämbetsverk. Dessutom har ägarstyrningssavdelningen vid statsrådets kansli, som centraliserat sköter ägarstyrningen av de kommersiella statsbolagen, tre bolag med statligt majoritetsägande som fullgör statens specialuppdrag i sin ägarstyrning. Med ägarstyrning avses de åtgärder, med vilka ägarna antingen direkt eller genom sina företrädare inverkar på bolagets verksamhet och utveckling.

Föremål för revisionen var förutom de som utövar ägarstyrningen, 18 bolag med statligt majoritetsägande som fullgör statens specialuppdrag. Deras sammantagna omsättning år 2011 var ca 4 miljarder euro, balansräkningarnas slutsumma ca 11,5 miljarder euro och personalstyrkan ca 7 000 personer. För bolagen med statligt majoritetsägande som fullgör specialuppdrag och statens övriga bolagsegendom sörjs med ägarstyrningens medel och verktyg under iakttagande av de principer som har fastställts för statens ägarpolitik. Praxis har varit, att en ny regering bekräftar den bedrivna ägarpolitikens målsättningar och förfaringsätt i form av ett principbeslut av statsrådet. Det senaste principbeslutet, som avser statsminister Katainens regerings ägarpolitik, har fattats 3.11.2011.

Slutledningen vid revisionen var, att statsrådets principbeslut om statens ägarpolitik har befast sin ställning i ägarstyrningen. I ägarstyrningen har man på ett ändamålsenligt sätt lyckats med att i praktiken förverkliga de i beslutet angivna principerna och verksamhetssätten. I den ägarstrategiska uppföljning och tillsyn som utövas av de styrande ministerierna och ämbetsverken förekommer i viss mån skillnader, och en bolagsspecifik ägarstrategi stöder inte alltid till alla delar kontinuitet och ansvarstagande i det ägarstrategiska arbetet. För att säkerställa detta borde ägarstrategin och ändringarna i den göras upp skriftligt och av ägarstrategidokumentet bör framgå vem som har godkänt ägarstrategin eller ändringarna i den och när.

Den av staten utövade ägarstyrningen är professionell och statsrådets principbeslut om statens ägarpolitik har befast sin ställning som en rekommendation vilken utnyttjas i ägarstyrning och iakttas i förfarandena. Å andra sidan har det gått trögt att få i gång de i principbeslutet förutsatta samarbetsgrupperna mellan ägarstyrningsavdelningen vid statsrådets kansli och sektorministerierna, som skulle inrättas för regeringsperioden. Alla de som utövar ägarstyrning har gjort ägarstrategiskt arbete, vilket ger förutsättningar för att vid behov ta ställning till företagets strategiska och ekonomiska frågor.

Ägarstyrningen har ordnats och huvudsakligen fått fungera ändamålsenligt. Den med ägarstyrningen förenade kommunikationen mellan de ministerier eller ämbetsverk som utövar ägarstyrningen och de bolag som styrs kan karakteriseras som regelbunden och pragmatisk och lämpligt anpassad till respektive ärende och situation. Besvärligheter i ägarstyrningen av bolagen med statens specialuppdrag förekommer tämligen litet.

Den bolagsspecifika ägarstrategin stöder inte till alla delar alltid kontinuitet och ansvarstagande i det ägarstrategiska arbetet. Den bolagsspecifika ägarstrategin borde vara det centrala styrningsverktyget, som konkret utkristalliserar målsättningarna i ägarpolitiken. Å ena sidan styr den staten-ägarens åtgärder och å andra sidan uppdateras den till följd av förändringar i verksamhetsomgivningen och av staten-ägarens och bolagets verksamhet. Innehållet i, formen för eller behovet av uppdatering av det ägarstrategiska arbete som bedrivs av det styrande ministeriet eller ämbetsverket har emellertid inte behandlats i principbeslutet om statens ägarpolitik eller i övriga instruktioner om ägarstyrningen.